

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות חורנית

עלון הדרכה להוראת ס' שנת השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

פרשת אמור (תשל"א)

פרק כ"ב א - כ"ב

ספירת העמר ותג השבועות

גליון זה עוסק באחד מהמועדים אשר בסדר המועדים שבפרשתנו. יקרא המורה עם תלמידיו בתחילה את כל פרק כ"ב ויעמוד על פרטי המכנה. לשאלת השבת ומקומה בסדר המועדים וכן לשאלת הפסוק שהוא מעין כותרת החוזר פעמים (כ', ד') - לכל זה עיין גליון אמור תשל"ד. כך ראוי למורה להשוות את פרקנו ללוח המועדים בפרשת פנחס (במדבר כ"ה ט"ז - כ"ט ל"ח) ולעמוד על הרברים. שאלה א' למבנה סדר המועדים אצלנו חשיבותה גדולה להכנת מקומו של חג השבועות ולהבנת סעמו.

על התלמיד למצוא בעצמו - מבלי שיוגד לו ע"י המורה - שפסוק המבוא "וידבר ה' אל משה לאמור" חוזר בט' כ"ג, כ"ו ל"ב אך נעדר לפני חג השבועות שפסוקיו כלם נכללים בפסוקי ספירת העמר. כן עליהם למצוא שפסוקי סיום אני ה' אלוהיכם מופיעים פעמים (כ"ב, מ"ג) ושתי תופעות אלה יש להסביר סעמן ויש להוציא מסקנות מהן על משנה הפרק כולו ועל חשיבותו וערכו העצמי על כל מועד.

גם בשאלה 2א, גם בשאלה ב-1, גם בשאלה ג', אנו מעוררים את התלמיד בראש וראשונה גם בשאלה 2א, כ"כ ישחלל להבין גם את החשובות. הרי הקורא השטחי עלול לקרא את לראות את השאלות ורק אח"כ ישחלל להבין גם את החשובות. שיפה נסחה ר' יצחק עראמה בעל עקדת פרקנו ולהזכור ולקראו מבלי שיעמוד על השאלה העיקרית, שיפה נסחה ר' יצחק עראמה בעל עקדת יצחק:

והנה יש בכאן שאלה חזקה מאד והיא: למה לא פרשה התורה, כי היום הזה שהוא חג השבועות נזכור ונעשה אותו לזכר מתן התורה האלוהית וקבלתה, כמו שיחויב ממה שהוזכר בידנו ממנהגו ומנהג אבותינו בתקופת חפלותינו ("את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו") וקריאת פרשיותינו (שקורין בתורה בשמות י"ט כ' ומפטירין ביחזקאל פרק א') על דרך שפירשה התורה בחג המצות (שמות י"ג י"ד י"ז; כ"ג ט"ו; ובחג הסוכות (ויקרא כ"ג מ"ג)?

את הזהות בין חג השבועות ובין זמן מתן תורתנו רוצה ר' דוד הופמן להוכיח מתוך המסופר בדברי הימים ב' ט"ו י"ט-ס"ו בהנחה שהיום בו באו כל ישראל בברית ו"נשבעו לה" היה ביום הששי לחדש השלישי, ולדעתו היה במעמד מעין חזרה סמלית על מעמד הר-סיני. ראוי לזכור גם לעסוק בשאלת העדר כל פעולות סמליות ביום זה אשר מתפקידן להזכיר את חכנו של החג (דוגמת הפעולות הסמליות של אכילת מצה ושיבה בסוכה במועדים האחרים). ויפה ענה עליה ר' דוד הופמן לשאלה זו בפירושו לויקרא (בחרגום העברי כרך ב' ע' קסה):

לא הותקן לחג השבועות כל טקס סמלי, להזכיר את חזיונות הר-סיני. ויש טעם לדבר: חזיון סיני אינו עשוי להתגשם כסמל גשמי. בני ישראל ישימו על לבם: "כי לא ראיתם כל חמנה ביום דבר ה' אליכם בחרב מחוך האש", (דברים ד, ט"ו), כדי שלא יכשלו בהבל-שוא לעשות להם דמות לאלוהים, אלא יזכרו את המראות הגדולות. ויחוגו ביום מתן תורה גם את סיום הקציר, למען יודו לה' בהביאם את הבכורים אל המקדש, ויכירו כי ה' הוא האדון השליט על הכל, אשר לו יעבדו ואל מצורתי ישמעו, ובזה יחזרו על הבטחתם שנחנה בסיני: "נעשה ונשמע" (שמות כד, ז'). רצוי שיטפל המורה רק בסוף שעורו - וכעקרו של השעור - בשאלה א-2. נוכח כל מיני נסיונות בזמננו לעשות הטפל עיקר, את האמצע - מטה, יש להבליט את אופים של ערכים כחרות, מדינה, ארץ, תלאות, קציר - כאמצעים בלבד לעומת התורה שהיא התכלית. וכן יש להראות כמה נעלים דברי בעל ספר החנוך (בשאלה א) על דברי אלה החושבים שבהפיכת חג מתן תורה לחג קציר יש מן "ההתקדמות".

הרועים להבליט את אופיו "הטבעי" של החג ולראותו כחג קציר דוגמת חגי קציר של אומות העולם מימי האלילות ועד ימינו - נלשטש ולשכח דמותו של "זמן מתן תורתנו", אינם אלא כמחזירי עולם חסד יבנה - לתווה ובוהו שלפני בריאתו, אינם אלא משליטי טבע וחומר ויצר מעל לתורה, ולרוח, ולריסון. מה עלוב ונקלה זה המראה, שדור אחרון של עם הספר יראה משאת נפשו ביום חגו בקמח ולא בתורה!

נחמה ליבוביץ

נח/מו